

Magyar Helsinki Bizottság

**A MAGYAR HELSINKI BIZOTTSÁG
JELENTÉSE
A SOMOGY MEGYEI BÜNTETÉS-VÉGREHAJTÁSI
INTÉZETBEN
2017. MÁRCIUS 2-3-ÁN TETT LÁTOGATÁSRÓL**

A Magyar Helsinki Bizottság négy megfigyelője 2017. március 2-3-án tett látogatást a Somogy Megyei Büntetés-végrehajtási Intézetben. A látogatás célja a klasszikus monitorozáson kívül az Alapvető Jogok Biztosa, mint OPCAT (a 2011. évi CXLI. törvénnyel kihirdetett, kínzás és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés elleni egyezmény fakultatív jegyzőkönyve) Nemzeti Megelőző Mechanizmus (a továbbiakban: NMM) 2015. június 24-25-i látogatásának utókövetése, az arról 2016. május 23-án megjelent jelentésben ismertetett fogvatartási körülményekben időközben bekövetkezett változások, az NMM által tett javaslatok végrehajtásának megfigyelése volt.

A jelentésben az intézetnek a látogatás során felmerült panaszokkal, illetve a látogatás óta megtett intézkedésekkel kapcsolatos válaszai szürke háttérrel jelennek meg.

A Magyar Helsinki Bizottság megfigyelői látogatásuk során az intézet parancsnokával való megbeszélést követően az intézet munkatársainak kíséretében bejárták az intézetet, illetve véletlenszerűen kiválasztott zárkákban az ott tartózkodó fogvatartottakkal a személyi állomány ellenőrzése nélkül (látó- és hallótávolságon kívül) beszélgetést folytattak. A megfigyelők emellett a négy szemközti beszélgetésre jelentkezett fogvatartottakat is meghallgatták, szintén a személyi állomány ellenőrzése nélkül. A látogatás végén a megfigyelők megosztották tapasztalataikat az intézet vezetésével.

A látogatás során az intézet vezetősége és személyi állományának szolgálatban lévő tagjai készségesen segítettek a monitorozók munkáját, és minden szükséges információt megadtak.

A jelentésben szereplő képeket részben a Magyar Helsinki Bizottság megfigyelői készítették, másrészt az Intézet bocsátotta rendelkezésünkre.

ÖSSZEFOGLALÓ

Az intézet 129 fogvatartott befogadására lenne alkalmas, a látogatás időpontjában 140 fogvatartott volt itt elhelyezve. Az intézet **37 zárkája** közül 30 zárkában biztosított a jogszabályban előírt mértékű mozgástér, ami 97 fogvatartott számára biztosít a normáknak megfelelő mindennapi életkörülményeket. 43 fogvatartott abban a további 7 zárkában van elhelyezve, ahol a jogszabályban előírt mozgásteret nem tudja biztosítani az intézet. **A legsúfoltabb zárkában az egy főre jutó szabad mozgástér 2,83 négyzetméter, ami országos viszonylatban nem jelent kirívóan szűk mozgásteret. Az átlagos telítettség 2016-ban 123%-volt, ami országos átlag alatti.**

Az intézetben a **poloskafertőzöttséget sikerült évek alatt felszámolni, a pincebogarak** a fogvatartottak elmondása szerint több zárkában is **jelen vannak.**

Az elmúlt években jelentős, a fogvatartottak elhelyezési körülményeit, valamint a személyi állomány munkakörnyezetét is érdemben javító fejlesztéseket hajtottak végre. Ezek között 2012-ben felújították az ügyvédi beszélőt szolgáló helyiségeket; 2014-15-ben a teljes biztonsági rendszert; 2015-ben a kápolnát és a foglalkoztató termet, a látogató fogadó helyiséget; majd 2016-ban a zárkákat, ami magában foglalta a padló cseréjét, a falazat, a berendezési tárgyak és az elektromos hálózat felújítását. Minden zárkában el vannak választva WC-k, külön szellőzéssel. **Az OPCAT jelentésben szereplő, földszinti 2-es és 3-as zárkához kapcsolódó „ketrecek” felszámolta az intézet.** A felújítás eredményeként az intézet körletei összességében, az országos átlaghoz képest jó állapotban vannak.

Az intézet külső és belső helyszínein zajló eseményeket **53 videokamera** figyeli, melyek közül **52 rögzíti a felvételeket.**

Az **egészségügyi körlet** higiéniai szempontból kifogástalan állapotban van, a fogorvosi rendelő pedig feltűnően jól felszerelt. **Az egészségügyi ellátásra gyakorlatilag nem érkezett panasz,** inkább dicséret hangzott el az e körben feltett kérdésre.

A megfigyelők által meghallgatott **fogvatartottak egyike sem jelzett panaszt fizikai abúzusról, az általános visszajelzés pozitív volt a személyi állomány tagjainak viselkedése** kapcsán. Ez különösen annak fényében értékelendő, hogy a 2009-es sajnálatosan fogvatartotti halállal végződő eset óta új parancsnok és nagyrészt új személyzet lát el szolgálatot az intézetben. Néhány fogvatartott ugyanakkor jelezte, hogy **esetenként tiszteletlen szavakkal élnék az örök, de kirívó esetekről nem számoltak be.**

Általános volt a panasz a mobiltelefonálás árára, a gyakori meghibásodásra, a javítás időtartamára és költségére is.

Tartalom

I. Alapvető adatok.....	4
1. Személyi állomány.....	4
2. Fogvatartottak létszáma és kategóriái	5
3. Rendkívüli esetekre vonatkozó adatok, bánásmód	7
II. Fizikai körülmények.....	9
1. Zsúfoltság	9
2. Zárkák, kapcsolódó körülmények.....	9
3. Fürdés, személyi higiénia	11
4. Befogadás.....	12
III. Étkezés.....	13
IV. Egészségügyi ellátás.....	14
V. Munkavégzés.....	16
VI. Fenyítések, jutalmazás, panasz	17
VII. Kapcsolat a külvilággal, védővel	18
VIII. Művelődés, oktatás, vallás, sport	19
IX. Egyéni panaszok	20
X. Javaslatok az intézet számára	21

I. Alapvető adatok

1. Személyi állomány

Az intézet személyi állományának létszáma a látogatás időpontjában 96 fő volt a következő szakterületi megoszlásban:

Vezetői törzs	2
Vezetői közvetlen állomány	2
Személyügyi és Szociális Osztály	4
Biztonsági Osztály	50
Büntetés-végrehajtási Osztály	12
Informatikai Osztály	3
Gazdasági Osztály	19
Egészségügyi Osztály	4

A fentiek mellett 1 fő szerződéses orvos, 1 fő szerződéses fogorvos, 1 fő szerződéses fogászati asszisztens, 1 fő szerződéses jogi képviselő, 1 fő szerződéses pszichológus, valamint 1 fő kormánytisztviselői pártfogó felügyelő segíti az intézet munkáját.

A fogvatartottak átlagléttszáma az intézetben 2016-ban 155 fő volt. A fogvatartottakat **három reintegrációs csoportba** sorolják. Az intézet vezetése által nyújtott írásbeli tájékoztatás szerint

(1) az I. körlet földszintén elhelyezett előzetes letartóztatásban lévő fogvatartottak száma átlagosan 50-60 fő (a látogatás napján 51 fő),

(2) az I. körlet emeleti szintjén elhelyezett előzetesen letartóztatottak száma átlagosan ugyancsak 50-60 fő (a látogatás napján 51 fő),

(3) a II. körleten elhelyezett elítéltek (az intézetben megőrzésen tartózkodók), dolgozó elítéltek és elzárást töltő férfi fogvatartottak átlagos létszáma 40-50 fő (a látogatás napján 38 fő).

A Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnokságának (a továbbiakban: BVOP) tájékoztatása szerint 2015-ben átlagosan 58 fogvatartott jutott egy reintegrációs tisztre országos viszonylatban. Ennek fényében a reintegrációs csoportok intézeti létszáma átlagosnak nevezhető.

A látogatás idején **1 fő hivatásos szakpszichológusi beosztás betöltetlen** volt, 2017. márc. 1-től szerződéses szakpszichológus foglalkozik a fogvatartottakkal. (ld. egészségügyi ellátás)

Az intézet általános gyakorlata szerint más pszichológus foglalkozik a fogvatartottakkal és a személyi állomány tagjaival. Utóbbiak a Somogy Megyei Rendőr-főkapitányság Humánigazgatási Szolgálatának pszichológusához fordulhatnak. Ez az intézettől független pszichológus dönt a hivatásos személyi állomány időszakos és soron kívüli vizsgálatok során az alkalmasságról. **Fontos lenne lehetőség szerint biztosítani, hogy elkülönüljön a szupervíziós foglalkozásra elérhető pszichológus és a pszichikai alkalmassági vizsgálatért felelős pszichológus személye,** hogy ne jelentsen a szupervíziótól visszatartó erőt az adott pszichológus alkalmassági vizsgálatra kiterjedő megbízatása.

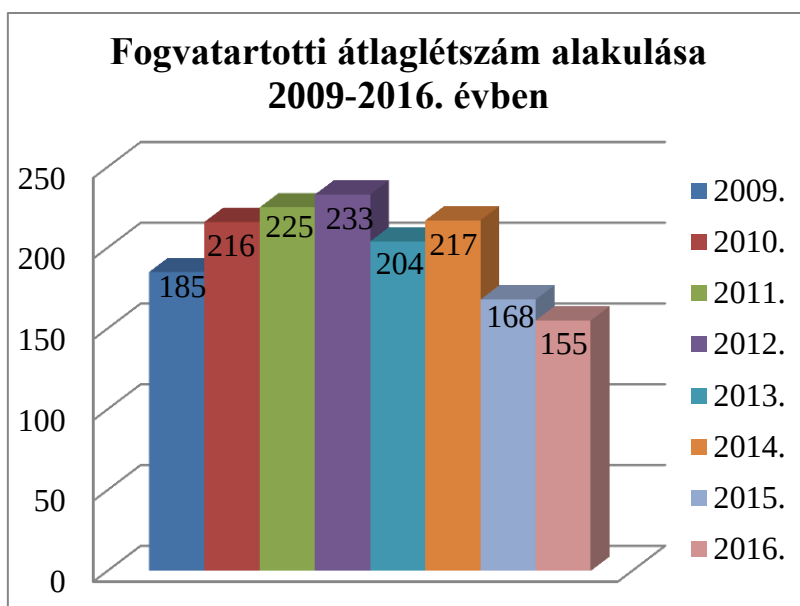
A személyi állomány tagjai az elmúlt években több kommunikációs, konfliktuskezelő és stresszkezelő, valamint speciális csoportokra vonatkozó **képzésen** vettek részt, melyek során csoportos, illetve egyéni szupervízió, külső vezetővel történő rendszeres esetmegbeszélések, a kiégést megelőző, a munkával járó lelki terhek kezelését segítő foglalkozások is javították a személyi állomány tagjainak helyzetét. A 2016. évben két kétnapos, külső vezetővel folytatott képzésen vett részt a személyi állomány 24 tagja, melyek motivációs és feladatmenedzsmenttel kapcsolatos témákról szóltak. (2017-ben további 24 fő fog részt venni két külső vezetővel folytatott, egy- és kétnapos, stresszkezelő képzésen.) A büntetés-végrehajtáson belül szervezett stresszkezelő, egyhetes tréningeken a látogatást megelőző két évben évi 3-6 fő vett részt az intézet személyi állományának tagjai közül. A (szak)pszichológus, a lelkész, a pártfogó felügyelő, a reintegrációs tisztek és a szociális segédelőadók rendszeresen vesznek részt a BVOP továbbképzési tervében meghatározott képzéseken. A reintegrációs tisztek ezen kívül részt vesznek a speciális részlegek reintegrációs tisztjeinek továbbképzésein is. Ezeken kívül rendszeresen zajlanak helyi képzések a teljes személyi állomány

számára az elsősegély-nyújtás, az addikció felismerésének és kezelésének, a fertőzések megelőzésének, valamint az öngyilkosság megelőzésének témájában.

Az intézet vezetésének írásbeli tájékoztatása szerint 2016-ban 5 éves egészségtervet adtak ki, melyben a munkavállalók egészségi állapotának, életmódjának, mentálhigiéniai helyzetének, munkakörülmények jellemzésének, valamint a személyi állomány körében anonim módon, önkéntes alapon számítógépes kérdőíves felmérésének segítségével cselekvési programtervet dolgoztak ki.

2. Fogvatartottak létszáma és kategóriái

Az intézet teljes befogadóképessége 129 fő, a látogatás napján az intézetben fogva tartottak tényleges száma 140 fő volt, ami **108,5 %-os telítettséget** jelent. Az intézet tájékoztatása szerint az elmúlt 5 év folyamán csökkenés mutatkozott a telítettség tekintetében, **az átlagos telítettség 2016-ban 123 %** volt.

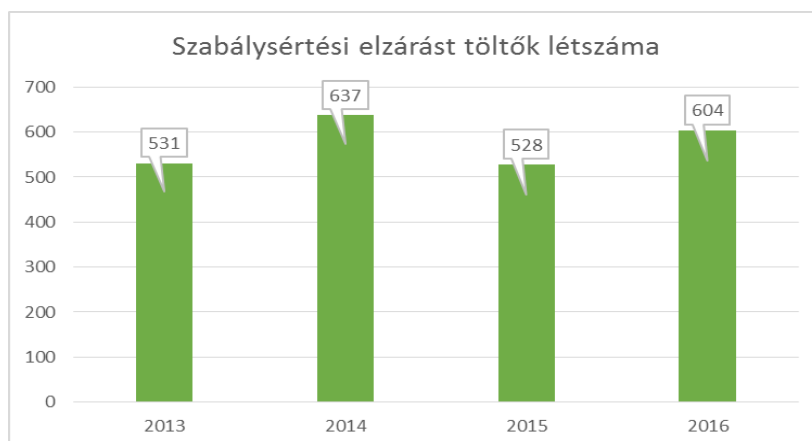
Az intézetben 90 fő volt előzetes letartóztatásban a látogatás időpontjában, 17 fogvatartott töltötte büntetését börtön, 7 fő fogház végrehajtási fokozatban, 7 fő pedig szabálysértési elzárásban, a többiek az intézetben megőrzésben tartózkodtak. A látogatás idején 7 női fogvatartott volt az intézetben. Általában alacsony számban vannak külföldi fogvatartottak az intézetben, a látogatás idején egy szerb, egy egyiptomi, egy holland és egy német állampolgárságú fogvatartott.

A fogvatartottak biztonsági kockázati besorolás szerinti megoszlása a következő volt:

Kockázati besorolás	Fogvatartottak száma	Ebből fiatalok
1. Alacsony	6	–
2. Közepes	128	1
3. Magas	6	–

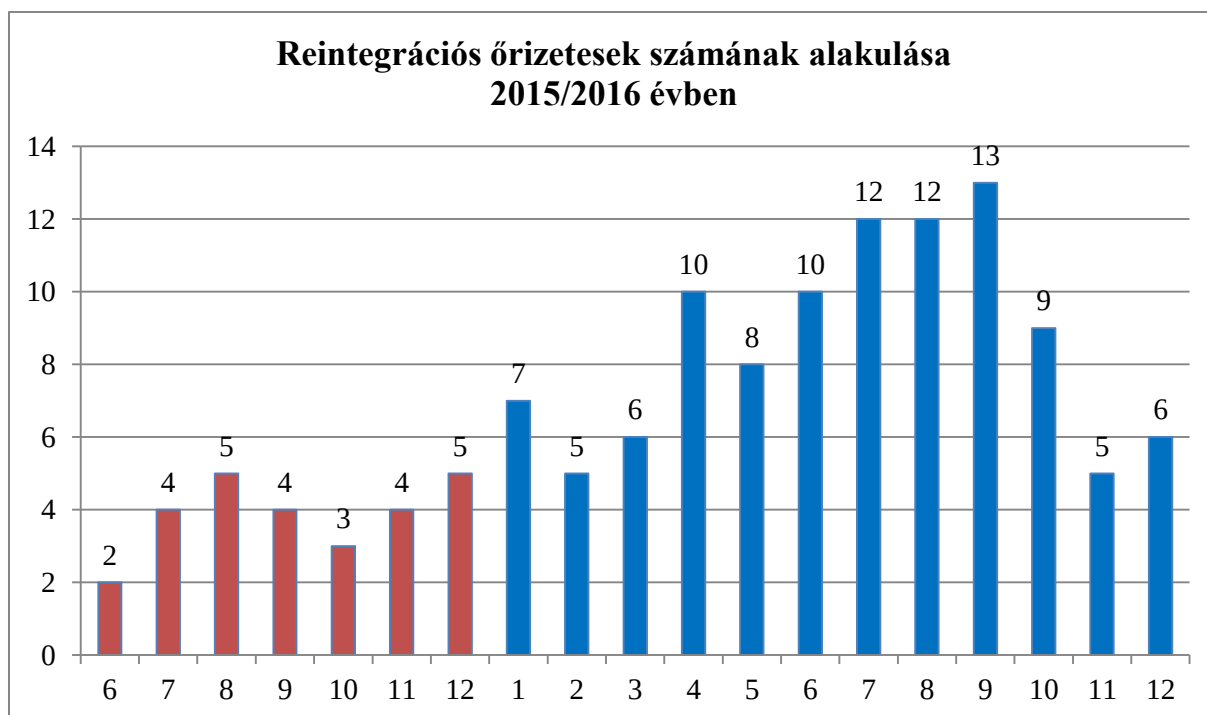
Az intézetben nem működik speciális csoport.

Az intézetben elhelyezett **szabálysértési elzárást** töltők a következő szabálysértések miatt kerültek a büntetés-végrehajtás falai közé: közúti közlekedési szabályok kisebb fokú megsértése, rendzavarás, személyazonosság igazolásával kapcsolatos kötelezettség megszegése, köztisztasági szabálysértés, koldulás, engedély nélküli vezetés. Az intézet írásbeli tájékoztatása szerint, a látogatás idején elhelyezett, leghosszabb szabálysértési elzárást töltő személy büntetésének tartama 68 nap, amely 14 különböző büntetésből tevődik össze. Pénzbírságot helyettesítő elzárást tölt.

Az intézet vezetésének becslése szerint a szabálysértési elzárásban lévők hozzávetőlegesen 80%-a töltött már többször szabálysértési elzárást az intézetben. Írásbeli tájékoztatójuk szerint a szabálysértési elzárás végrehajtása jelentős többletterhet jelent a nyilvántartási csoport tevékenységében, hiszen az elmúlt két évben az intézetbe befogadottak 59%-a szabálysértési elzárás miatt került befogadásra. Szinte valamennyi befogadott több elzárás hatálya alatt is áll, így a fogvatartottak vételei, a befogadásról, fogvatartott tájékoztatásáról, valamint a szabadításról szóló értesítések elkészítése, elküldése jelentős többlettevékenységet eredményez.

Az intézetben fogva tartottak közül 2016-ban 21 fő került **reintegrációs őrizetbe**. A látogatás időpontjában további 2 fő felelt meg a reintegrációs őrizet feltételeinek. Ez az országos átlaghoz képest kimagasló arány.

Az **LMBTQ fogvatartottakat** – amennyiben az intézet tudomására a nemi identitás/szexuális irányultságon alapuló hovatartozás – külön zárkában helyezik el, vagy ha az érintett fogvatartottak egyetértének ezzel, a fogvatartott társak bántalmazása szempontjából veszélyeztetett fogvatartott zárkájába.

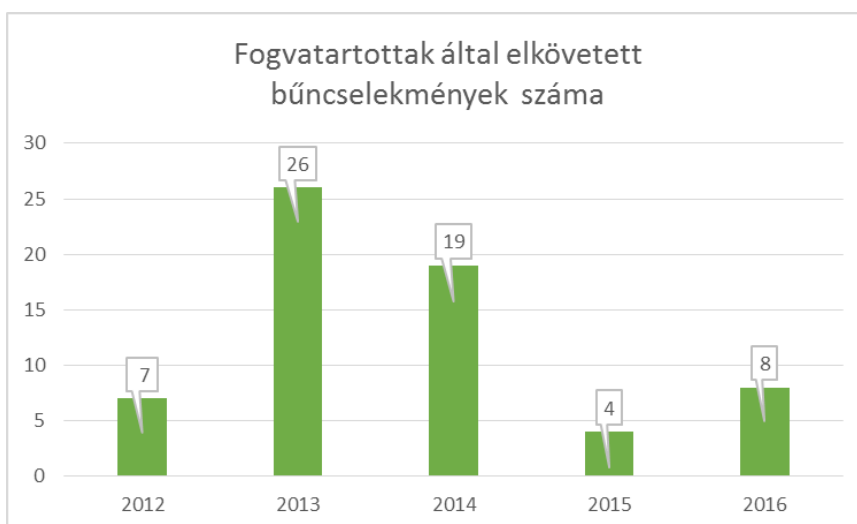
3. Rendkívüli esetekre vonatkozó adatok, bánásmód

2016-ban fogvatartott társ sérelmére 3 esetben követett el valamely fogvatartott súlyos testi sértést, 1 esetben kényszerítést, 1 esetben pedig lopás vétségét. Az intézet valamennyi esetben megtette a feljelentést.

Befejezett öngyilkosság az elmúlt 3 évben nem volt az intézetben. 2016-ban az egyik fogvatartott megvágta a nyakát egy pengével, de a társai észlelték, jelezték, így időben ellátták a sérülését. Rendszeresen előfordul falcolás, az ilyen esetek száma stagnál.

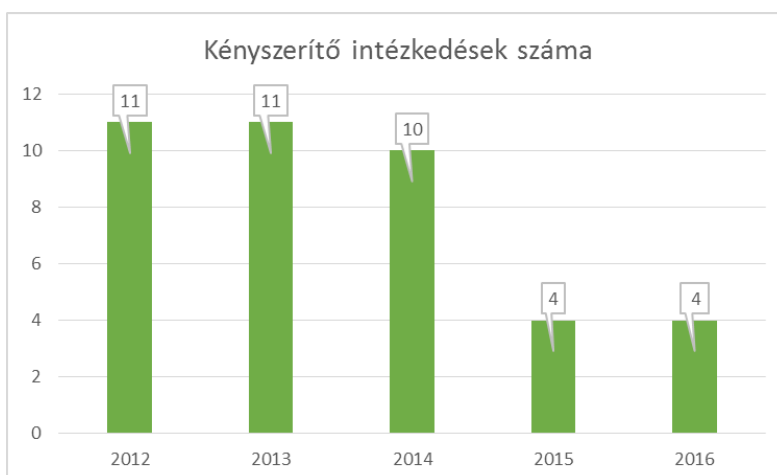
Fogvatartottal szemben személyi állomány sérelmére elkövetett becsületsértés vétsége miatt két esetben került sor feljelentésre. **Hivatalos eljárásban elkövetett bántalmazás büntette miatt az elmúlt évben az intézet egy esetben tett feljelentést a személyi állomány tagja ellen, akit a bíróság megrovással marasztalt el.**

Az elmúlt öt évben a fogvatartottak által elkövetett bűncselekmények száma az alábbiak szerint alakult:

Az intézet tájékoztatása szerint jogellenes fogvatartás az intézetben az elmúlt évben nem volt.

Az intézet a következő kimutatást bocsátotta rendelkezésünkre a kényszerítő eszközöknek az elmúlt 5 évben történt alkalmazásának eseteiről:

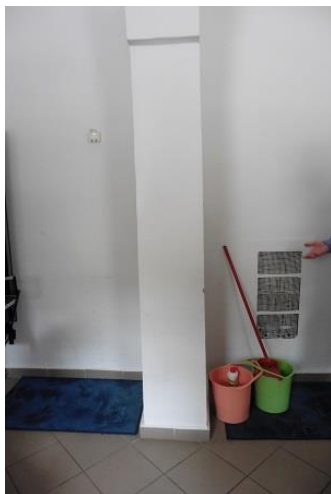
Az intézet vezetésének tájékoztatása szerint a **2016-os esetek közül három esetben testi kényszer, míg egy esetben testi kényszer és bilincs** alkalmazására került sor. A testi kényszer

és bilincs, valamint az egyik testi kényszer kiváltó oka a fogvatartottak egymás bántalmazásának a megakadályozása, míg két testi kényszer kiváltó oka az utasítás megtagadása volt. Az intézet vezetésének szóbeli tájékoztatása szerint egy esetben jogszerűtlennek bizonyult a testi kényszer alkalmazása. A kényszerítő eszköz alkalmazása jogszerűségének vizsgálata során az intézet észlelte, hogy az egyik őr belökött egy fogvatartottat a zárkába, mert meztelen felsőtesttel indult volna el zuhanyozni. Az intézet parancsnoka feljelentéssel fordult az ügyészséghez, az őr elmarasztalták, megrovást kapott. A megfigyelők által meghallgatott fogvatartottak beszámolóit alátámasztották azt, hogy a testi kényszer és bilincs használata nem rendszeres, ritkán fordul elő.

A dühöngőt 2014-ben használták utoljára.

Az intézet tulajdonában volt szolgálati kutya 2016. február 19-től nincs az intézet szolgálatában, és azt megelőzően sem került sor alkalmazására kényszerítő eszközként. **A személyi állomány körleten szolgálatot teljesítő tagjainál nincs kényszerítő eszköz.**

Az OPCAT jelentés szerint a látogatók távozását követően meztelenre vetkőztetve **motozták át a fogvatartottakat** többek között az intézet kápolnájában (az akkor elérhető egyetlen közösségi helyiségében), a fogvatartottaknak a fitymát hátra kellett húzniuk a péniszükön, majd le kellett guggolniuk. Mint ahogy az OPCAT jelentés is hangsúlyozza, a testüreg átvizsgálását csak orvos végezheti a Bv. tv. 151. § (3) bek. szerint. Éppen ezért a látogatás során a monitorozók különös figyelemmel vizsgáldtak a Nemzeti Megelőző Mechanizmus fenti megállapításainak utókövetése érdekében. **A monitorozók egyetlen fogvatartottal sem találkoztak, aki hasonló panaszról számolt volna be.** Egyes fogvatartottak derűvel fogadták a feltételezést is, hangsúlyozva, hogy el sem tudják képzelni, hogy a személyi állomány tagjai ezt követelnék. Ha felmerül tiltott tárgy fityma alatti rejtegetésének gyanúja, az orvosra bízják a szükséges beavatkozást. **A motozásokat a könyvtár funkcióját betöltő helyiségből nyíló, különálló helyiségben végzik.**

Egy 60 centiméteres válaszfal mögött végzik a műveletet. Guggoltatás történik, a megfigyelők által meghallgatott fogvatartottak elmondása szerint gyors rutinműveletként.

A 2009. évi, intézetben történt fogvatartotti halál esetét követő parancsnokváltással a jelenlegi vezetés lecserélte a személyi állomány hozzávetőlegesen 50 %-át. Az intézet vezetésének elmondása szerint mind az eseti oktatásokon, mind a reggeli és esti eligazításokon rendszeresen emlékeztetik a személyi állomány tagjait **a fogvatartottak tegezésének tilalmára.** Ezzel törekszenek hatni a verbális abúzus, megalázó szóbeli megnyilvánulások ellen. Az OPCAT jelentést követően – melyben a Nemzeti Megelőző Mechanizmus felhívta az intézet vezetésének figyelmét **a szexista és rasszista szóbeli megnyilvánulásokkal szembeni fellépés** kötelezettségére – a Büntetés-végrehajtási Osztály vezetője külön oktatást tartott a személyi állomány tagjai számára a jogszerű és elfogadható verbális kommunikációról. Ennek ellenére előfordul, hogy elsősorban tegeződés vagy sértő beszédmód miatt panaszt jeleznek a fogvatartottak, melyet az intézet vezetésének tájékoztatása szerint a parancsnok minden esetben megvizsgál további intézkedés megtétele érdekében. 2016-ban egy általános ügyészi vizsgálat során hallotta az ügyész, hogy az egyik őr tegezett egy fogvatartottat, amit felelősségre vonás követett. Ezt követően újabb oktatási alkalmat rendelt el az intézet vezetése.

A megfigyelők által meghallgatott fogvatartottak egyike sem jelzett panaszt fizikai abúzusról, az általános visszajelzés pozitív volt a személyi állomány tagjainak viselkedése kapcsán. Néhány fogvatartott jelezte, hogy esetenként tiszteletlen szavakkal élnék az őrök, de kirívó esetekről nem számoltak be.

II. Fizikai körülmények

1. Zsúfoltság

Az intézet 129 fogvatartott befogadására lenne alkalmas, a látogatás időpontjában 140 fogvatartott volt itt elhelyezve. Az intézet **37 zárkája** közül 30 zárkában biztosított a jogszabályban előírt mértékű mozgástér, ami 97 fogvatartott számára biztosít a normáknak megfelelő mindennapi életkörülményeket. 43 fogvatartott abban a további 7 zárkában van elhelyezve, ahol a jogszabályban előírt mozgástér nem tudja biztosítani az intézetet. **A legszűfoltabb zárkában az egy főre jutó szabad mozgástér 2,83 négyzetméter, ami országos viszonylatban nem jelent kirívóan szűk mozgástér.** Az intézet excel táblában vezeti, hogy az egyes fogvatartottak mely időpontokban, mekkora zárkában vannak elhelyezve, hogy elősegítsék a kártalanítási esetekben az adatok előkeresését. Kártalanítási eljárás jellemzően nem indul az intézetben, általában a büntetés letöltését szolgáló intézetek számára kell kiadniuk ide tartozó adatokat.

2. Zárkák, kapcsolódó körülmények

A Somogy Megyei Büntetés-végrehajtási Intézet 1905-ben épült, azonban **az elmúlt években jelentős, a fogvatartottak elhelyezési körülményeit, valamint a személyi állomány munkakörnyezetét is érdemben javító fejlesztéseket hajtottak végre.** Ezek között 2012-ben felújították az ügyvédi beszélőt szolgáló helyiségeket; 2014-15-ben a teljes biztonsági rendszert; 2015-ben a kápolnát és a foglalkoztató termet, a látogató fogadó helyiséget; majd 2016-ban a zárkákat, ami magában foglalta a padló cseréjét, a falazat, a berendezési tárgyak és az elektromos hálózat felújítását. Az OPCAT jelentés jelentős zaj- és porártalomról számolt be, melyek a felújítási munkáknak volt betudható. **A felújítás eredményeként az intézet körletei összességében, az országos átlaghoz képest jó állapotban vannak.**

Az Intézet vezetése által elmondott tervek szerint 2017-ben felújítják a hátra maradt 4, még OSB lappal leválasztott WC-vel rendelkező zárkát. **Minden zárkában van külön szellőzésű WC,** gravitációs szellőzési rendszerrel vannak ellátva, amely a huzathatás elvén biztosítja a megfelelő szellőzést.

Minden fogvatartottnak van különálló, zárható szekrénye és egy műanyag ládája az elzárást nem igénylő dolgai elhelyezésére.

A **szabad levegőn tartózkodás** három elkülönített (105, 213 és 141 m² területű) részből álló sétaudvaron történik. Két rész térkő burkolattal, és a Nemzeti Megelőző Mechanizmus ajánlásának megfelelő, eső, valamint erős napsütés ellen védelmet nyújtó ponyvával van ellátva. Az egyik sétaudvar-részen padok találhatók, valamint kettőben rögzített, húzózkodásra alkalmas sporteszközök. A középső rész alkalmas csoportos sportfoglalkozásra. Az intézet tájékoztatása szerint a nyári meleg időszakban párapaput és folyó (ivó)víz biztosítanak a hőséggel szemben véde a szabad levegőn tartózkodó fogvatartottakat. A három sétaudvar-részt elválasztó

fémlemezen a megfigyelők találtak karcolt feliratokat, azonban azokat mélységük alapján ítélve bevéshtették akár kavicsal vagy a zárkaszekrény kulcsával, amit meg is erősítettek a megfigyelők által erről kért fogvatartottak.

Az I. körleten a 16-17. és a 13-14. számú zárka közötti tér nyitható, ami például a kisebb létszámú fiatalok, nyitott rezsimű elítéltek ideiglenes elhelyezését szolgálja. Az **OPCAT jelentésben szereplő, földszinti 2-es és 3-as zárkához kapcsolódó „ketrecek” felszámolta az intézet.**

Az intézet külső és belső helyszínein zajló eseményeket **53 videokamera** figyeli, melyek közül 52 rögzíti a felvételeket. Az intézeten kívül készített felvételek 3 nap, az intézeten belül készítették 30 napot követően automatikusan felülíródnak. Az intézet tájékoztatása szerint jogsértés gyanúja

esetén megtekintik a felvételeket, és átadják az eljáró hatóságnak. 2016-ban két esetben kellett kiadni a felvételeket a katonai ügyészségnek büntetőeljárásokat elősegítendő. A nem mentett felvételeket szűrőpróbaszerűen ellenőrzik. Négy zárkában 1-1 db kamerát szereltek fel az önkárosító cselekmények megelőzése, a szuicid szempontból magas kockázatú fogvatartottak életének, testi épségének megóvása, viselkedésük nyomon követése, a kockázati tényezők kiszűrése érdekében.

Az öngyilkosságok megelőzése érdekében a zárkákhoz tartozó WC-kre betekintő nyílás nyílik a folyosóról, azonban nincs szeméremszértő magasságban, valamint a megfigyelők több zárka esetén is észlelték, hogy nappal eltakarták a zárkában lévő fogvatartottak a nyílást, és ezt a személyi állomány tagjai nem kifogásolták.

A **zárkaajtókon lévő kémlelőnyíláson** keresztül 30 percenként ellenőrzik a fogvatartottakat, veszélyeztetett fogvatartott esetén 15 percenként (ennek szükségességét piros cetli jelzi a zárka ajtaján). Sem a betekintő, sem a kémlelő nyílások kapcsán nem számoltak be a meghallgatott fogvatartottak visszaélészerű használatról, megalázó bánásmódról.

Az elmúlt évek felújítási munkálatai részeként kialakítottak egy **rendőri kihallgató helyiséget** az I. épület földszintjén, az ügyvédi beszélőkhöz szemközt. Itt 236 kihallgatást fogadtak 2016-ban, ami jelentősen csökkentette a szállítási terhet.

A fogvatartottak szállítását négy, intézethez tartozó **rabszállító gépjármű** szolgálja, köztük egy új és egy nagyméretű, 42 fős gépjármű.

3. Fürdés, személyi higiénia

A női, fiatalok és dolgozó fogvatartottak naponta, a többi fogvatartott hetente három alkalommal fürdhetnek a 7 zuhanyzó egységet magában foglaló fürdőben. A fürdésre 10 perc áll rendelkezésre, melyből **3 perc a zuhanyzási idő**. Több fogvatartott jelezte azt a panaszát a megfigyelőknek, hogy **a 3 perc első percében hideg víz jön a zuhanyból**. A megfigyelők megnyitották a csapot, és ugyanezt tapasztalták. Az intézet vezetésének tájékoztatása szerint ennek technikai okai vannak, és pályáznak arra, hogy korszerűsíthessék a fürdőhöz tartozó bojlereket.

Az intézet látogatást követő tájékoztatása szerint a korszerűsítés megvalósulásáig a fürdetés megkezdése előtt úgynevezett előfolytatás történik, ezzel biztosítják a meleg víz folyamatos, állandó használatát.

A zárkákban naponta 3 alkalommal – a főétkezéseket követően - biztosítanak meleg vizet 30-30 perc időtartamban. Minden fogvatartott rendelkezik saját lavórral.

Az **ágyneműket** (lepedő, párnahuzat, takaróhuzat) kéthetente a **törölközőket** heti rendszerességgel cserélik az intézet tájékoztatása szerint. A fogvatartottak maguk takarítanak, ehhez megkapják a szükséges tisztítószerket és eszközöket. Több fogvatartott panaszkodott azzal kapcsolatban, hogy a **pokrócokat viszont csak félévente tisztítják**.

Az intézet tájékoztatása szerint pokrócok portalaníására, kiporolására havonta egy alkalommal kerül sor a sétaudvaron a felügyelet ütemezése szerint, ezen túlmenően a 2017. év elején a kiadott pokrócok rendkívüli mosatása megtörtént.

A büntetés-végrehajtási rendszer egészének nehézséget okozó **poloskafertőzőttség** az intézetet rendszerszinten nem érinti. Korábban problémát jelentett (az irtást végző cég nem végzett megfelelő munkát, ami miatt az intézet jelenleg perben áll a céggel), de 2015-ben lecserélték a matracokat, fertőtlenítették a zárkákat, sziloplaszttal kenték ki a réseket. Évente két alkalommal rendelnek irtást az intézet egészére nézve, szükség esetén rendkívüli irtást. Ha a szállítással érkező fogvatartotton csípést észlelnek, őt és ruháját is fertőtlenítik, és gyógyszeres kezelést biztosítanak számára.

A megfigyelők által meghallgatott néhány fogvatartott **pincebogarak jelenlétéről** is beszámoltak, melyek főként éjszaka jelennek meg a zárkák WC-jében. Nem csípnek, csak a látványuk kellemetlen. Az intézet régi épülete nedvesedésre hajlamos, vélhetően ebből adódik a bogarak jelenléte.

Az intézet írásbeli tájékoztatása szerint: „A fogvatartottak jelzését követően az intézet minden esetben haladéktalanul, soron kívül intézkedik a kártevőirtás végrehajtása érdekében - akár az intézet egész területére kiterjedően – mint ahogy a Magyar Helsinki Bizottság látogatása során tett felvetés alapján is.”

4. Befogadás

Az intézet írásbeli tájékoztatója szerint a befogadáskor írásban tájékoztatják a fogvatartottakat az intézetben követhető szabályokról, a Házirendről, a napirendről, a fogvatartottak jogairól és kötelezettségeiről. A külföldi állampolgárok befogadása esetén idegen nyelvű tájékoztatót adnak át, ügyeik intézése érdekében pedig tolmács segítségét kérik. Megértési nehézségekkel küzdő fogvatartottak esetén szóban is elmagyarázzák a tudnivalókat.

A megfigyelők által meghallgatott szerb állampolgárságú fogvatartott számolt be arról, hogy 4 hónapja nem tudja felvenni a kapcsolatot a hozzátartozóival, mert valószínű, hogy ők nem értik a magyar nyelvű kapcsolattartási nyomtatványt.

Az intézetnek a Fogvatartotti Alap Nyilvántartási Rendszer adatai alapján adott tájékoztatása szerint a fogvatartottat 2016. február 13-án fogadták be a Szegedi Fegyház és Börtönbe, és 2016. május 17-től tart kapcsolatot külföldön élő házastársával.

Ha a konyha üzemidején kívül történik a befogadás, biztosítanak élelmet, ezt szolgálja a földszinti folyosón elhelyezett doboz, melyben 5 adag, tartós élelmiszert tartanak, és melyben naponta cserélik a kenyeret.

Az újonnan befogadott fogvatartottakon elvégzik a szükséges szűrővizsgálatokat. Ha külsérelmi nyomot látnak a fogvatartott testén, vagy, ha a fogvatartott azt állítja, hogy bántalmazták, írásban, jegyzőkönyv formájában részletesen rögzítik a fogvatartott által elmondottakat, a külsérelmi nyomokról látletet készül, fénykép pedig nem. A látletet 1-1- példányát elküldik az ügyészségnek és az előállítást fogantató szervnek. Nem jellemzőek ezek az esetek, 2016-ban 3 alkalommal fordult elő.

A Házirendet kérelemre bármikor magukhoz vehetik a fogvatartottak. Egy-egy példánya a folyosó falán függ minden egyes zárka ajtaja előtt. A megfigyelők igen újak, gyűrdésmentesnek látták a kifüggesztett példányokat, ami felkeltette a gyanút, hogy csak a látogatás idejére függesztették ki őket.

Az intézet látogatást követő, írásbeli tájékoztatása szerint: „A Somogy Megyei Büntetés-végrehajtási Intézet 30525/3/11/2017.int. számú – jelenleg is hatályos - Házirendje 2017. január 23-án került kiadásra, amely a látogatás idején még valóban újak és gyűrdésmentesnek látszódnak.”

Az intézet elmondása szerint 2 havonta cserélik őket, valamint egyetlen fogvatartott sem fogalmazott meg olyan panaszt, hogy ne juthatnának hozzá a Házirendhez.

III. Étkezés

Az intézet **saját konyhát** működtet, ahol egy személyi állományhoz tartozó konyhavezető (aki korábban civilként is szakácsként dolgozott) irányítása mellett fogvatartottak készítik az ételt mind a fogvatartottak, mind a személyi állomány tagjai számára. A megfigyelő csoport tagjai azt az ebédet fogyasztották, amit a látogatás napján a fogvatartottak és a személyi állomány tagjai is. Az **étel minőségét** megfelelőnek találták a megfigyelők. Az általuk megkérdezett fogvatartottak elmondása szerint az aznapi étel színvonala megfelel az általában biztosított étkezéseknek.

Az intézet orvosi javaslat alapján, valamint a vallási ok esetén, kérelem alapján biztosítja a **speciális és gyógyélelmezést**. Többek között hús-, tej-, és tojásmentes menüt biztosítanak. A megfigyelők által meghallgatott, muszlim fogvatartott megerősítette, hogy a vallási hovatartozásának megfelelő étkezést kap. Az egyéb speciális étkezési igényekről az intézet a kérelmi lapon előadottak alapján, esetről esetre dönt. **Cukorbeteg fogvatartottak** esetén a szénhidráttartalom ellenőrzése mellett biztosítják a speciális étrendet, és inzulinkezelés esetén a hűtőben tárolt gyógyszerkészítményt az étkezésnek és napszaknak megfelelően, orvosi utasítás szerint a felügyelet vagy az egészségügyi szolgálat biztosítja.

Hideg reggelit kapnak a fogvatartottak, meleg ebédet, és heti 2 alkalommal, keddi és csütörtöki napokon meleg, 5 napon hideg vacsorát. A megfigyelők által meghallgatott fogvatartottak közül többen jelezték, hogy **nem elegendő a központi norma szerinti 33 dkg tömegű napi kenyéradag**, és hogy hétvégente nem friss kenyeret kapnak. Ezen kívül elmondták, hogy a hideg vacsora mindig ugyanabból áll, alapeleme a májkrém-konzerv. (Az egyik zárkában meg is mutattak

egy kb. 60 db, félretett konzervet tartalmazó vödröt.) Az étel minőségéről ezen kívül minden fogvatartott pozitív véleményt osztott meg a megfigyelőkkel.

Az intézet írásbeli válasza szerint: „Az ételmezési ellátás és gazdálkodás rendjéről szóló OP Szakutasításban rögzített, a fogvatartottak és a beutaltak ételmezési normáit és pótlékait tartalmazó 1 számú melléklet 6. pontjában kapott felhatalmazás alapján, a dekádétlap összeállításánál az előírt napi 40 dkg kenyér helyett naponta 33 dkg kenyeret kell figyelembe venni, mivel huzamosabb időn keresztül jelentős mértékű a kenyérhulladék mennyisége. A napi kenyéradagok ezért parancsnoki hatáskörben csökkentésre kerültek, ugyanakkor a kalóriakompenzáció ezzel párhuzamosan megtörtént.

A MHB látogatást követően két külön időszakban, összesen hat alkalommal ismételt megvizsgáltuk a kenyérhulladék mennyiségét, mely alapján megerősítést nyert, hogy a fogvatartottak naponta átlagosan 26,66 dkg kenyeret fogyasztanak.

A pékáru beszállítására megkötött szerződés alapján a partner cég az intézet részére naponta (szabad- és munkaszüneti napokon is) friss kenyeret biztosít. A hideg vacsora hét különféle konzervből, valamint háromféle péksüteményből van összeállítva.

A fenti szakutasítás 41. pontja alapján az étrendet minden esetben úgy állítja össze, hogy egymást követő tíz napban egy ételsor csak egy alkalommal forduljon elő, így biztosítva az étrend változatosságát.”

Kiétkezésre havonta két alkalommal, hétfői napokon van lehetőség. Az intézetet ellátó kiétkező bolt az Országos Parancsok 58/2016. (XII. 23.) szakutasításának megfelelően működik. A fogvatartottakat rotációs rendben viszik le a boltba. Az intézet vezetése jelezte, hogy szeretnék megoldani a heti rendszerű kiétkezést.

Hűtő csak a dolgozói körleten, a folyosón elérhető. A megfigyelők által meghallgatott cukorbeteg fogvatartott jelezte is, hogy fontos lenne, hogy a többi fogvatartott számára is elérhető legyen hűtő. Az intézet vezetése elmondta, hogy terveik között szerepel a teljes intézetre kiterjedő, fakkos hűtőrendszer kialakítása.

IV. Egészségügyi ellátás

A fogvatartottak egészségügyi ellátásáról összesen 1 fő szerződéses orvos, 1 fő szerződéses fogorvos, 1 fő szerződéses fogászati asszisztens, 3 fő hivatásos szolgálati jogviszonyban lévő ápoló és 1 közalkalmazotti jogviszonyban lévő ápoló gondoskodik. Átlagosan 80 fogvatartott jut egy ápolóra. A szerződéses orvos heti öt napon érhető el az intézetben, szerdánként 2 óra, a többi munkanapon 1-1 óra időtartamban. A fogorvos keddenként 2 óra időtartamban dolgozik az intézetben.

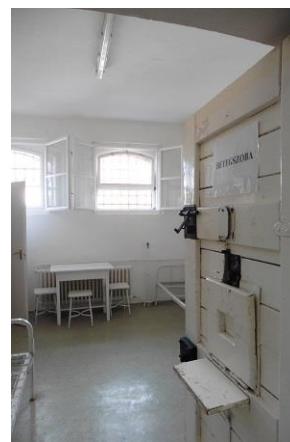

Az **egészségügyi körlet** egy váróként üzemelő előszobából, a rendelőből, a pszichológusi szobából és a fogorvosi rendelőből áll. Az egészségügyi körlet higiéniai szempontból kifogástalan állapotban van, a fogorvosi rendelő pedig feltűnően jól felszerelt.

Az intézet tájékoztatása szerint az **orvosi vizsgálat, ellátás során** a felügyelet az orvosi rendelő várótermében, hallótávolságon belül tartózkodik a többi, vizsgálatra váró fogvatartottal. Magas biztonsági kockázatú

fogvatartott esetén, illetve intézkedést igénylő esetben, a felügyelet látó-, és hallótávolságon belül, a rendelőben tartózkodik.

Az intézetben **szakorvosi rendelés** nem érhető el, szakorvosi vizsgálatra és ellátásra a Kaposi Mór Oktató Kórházba szállítják ki a fogvatartottakat.

Tervezhető esetben időpont-egyeztetést követően utalják be a Büntetés-végrehajtás Központi Kórházába, illetve az Igazságügyi és Megfigyelő Elmegyógyító Intézetbe. Sürgős esetben és az egészségügyi osztály munkaidején kívül (éjszaka és hétvégén) a területileg illetékes háziorvosi ügyelet, illetve az Országos Mentőszolgálat közreműködésével a Kaposi Mór Oktató Kórházba viszik el a fogvatartottakat. Így történt ez a látogatás idején is, a két nap közötti éjjelen, minthogy az egyik fogvatartott jelezte, hogy elszíneződött a vizelete. Azonnal kivitték a sürgősségi osztályra, ahol megállapították, hogy vesekő okozta az elszíneződést.

2015. július 1-től az intézet állománytáblázatában az Országos Parancsnokság engedélyezte a hivatásos szakpszichológusi álláshelyet, amelyet 2015. szeptember 30-ig 1 fő megbízási szerződés alapján, majd 2015. október 1-től november 30-ig közalkalmazottként, 2015. december 1-től 2016. november 30-ig hivatásos jogviszonyban végezte a fogvatartottak pszichológusi ellátását. **2016. december 1-től a hivatásos szakpszichológusi állás betöltetlen.** Az intézet parancsnokának elmondása szerint személyesen hívta fel a potenciális, régióban dolgozó pszichológusokat (számszerűen 27 főt), de nem járt sikerrel, senki nem vállalta a munkát. Áthidaló megoldásként 2017. március 1-től megbízási szerződéssel foglalkozik egy szakpszichológus a rászoruló fogvatartottakkal heti két alkalommal, a keddi és csütörtöki napokon, összesen heti 12 órában. Az intézet vezetése elmondta, hogy terveik között szerepel egy pszichiáter alkalmazása heti 2 órában.

A fogvatartottak **kérelemre bármikor betekintheznek az egészségügyi dokumentációjukba.** A járóbeteg-szakellátási betegellátást összegző és a fekvőbeteg-gyógyintézetből történő elbocsátáskor készült ambuláns lap, illetve zárójelentés egy példányát térítésmentesen, kérelmi lap alapján kapja meg az érintett fogvatartott. Az egészségügyi dokumentumokról további másolatot a letéti pénz terhére kaphatnak.

Vényköteles készítményeket nem küldhetnek be az intézetbe, személyesen sem adhatják át a fogvatartottaknak hozzátartozóik. Ezt csak rendszeresen, krónikus betegségekre szedett, tartós terápiát jelentő esetekben engedélyezi az intézet, valamint további különleges esetekben (pl: befogadást megelőzően kiváltott gyógyszerek legfeljebb 3 havi adagja, melyet háziorvos, vagy szakorvos írt fel). Az engedélyezés az intézet orvosának írásos szakmai javaslata alapján a készítmény teljes hitelt érdemlő azonosítása esetén lehetséges. Főszabályként a tartósan szedett gyógyszereket az intézettel szerződésben álló gyógyszertárból szerzik be. A fogvatartottat az intézet orvosa, illetve a pszichiátriai szakorvos tájékoztatja az alkalmazott gyógyszeres terápiáról, annak szükségességéről, idejéről. Nem rendszeresen szedett, vény nélkül kapható vitaminok, gyógyhatású készítmények, valamint gyógyászati segédeszközök beküldése csomagban eredeti csomagolásban és blokkal lehetséges. A gyógyszereket munkanapokon az egészségügyi személyzet, hétvégén név szerinti porciózás alapján a személyi állomány felügyeletet ellátó tagjai osztják.

Fogvatartott **elkülönítése közegészségügyi-járványügyi okból**, amennyiben indokolt, az okot adó körülmény megszűnéséig, vagy azt kizáró orvosi véleményig történik, leggyakrabban rüh, tetvesség, hepatitis, orbánc, valamint hányással - hasmenéssel járó egyéb fertőző kórképek esetében.

A megfigyelők által meghallgatott fogvatartottak elmondása szerint minden esetben kapnak **fájdalomcsillapítót**, ha az erre vonatkozó kérést jelzik a személyi állomány tagjai felé. Emellett általában pozitív véleményüknek adtak hangot az egészségügyi ellátás kapcsán. Az egészségügyi körlet dolgozóinak elmondása szerint a személyi állomány felügyeletet ellátó tagjai velük egyeztetve adják a fájdalomcsillapítót is.

Heti egyszer, két órában érhető el a **fogászati rendelés.** A fogvatartottak kérelmi lapon jelezhetik a panaszukat, amely alapján a legközelebbi fogorvosi rendelés alkalmával megvizsgálják, és ellátják őket. Az ellátás modern, az egyik megfigyelő fényre kötő műanyag kompozittal történő fogtöméshez szükséges eszköz töltőegységét látta az asztalon. A fogmegtartáshoz szükséges alapanyagokat az intézet térítésmentesen biztosítja.

A **cukorbeteg fogvatartottak** biztonsági okokból nem tarthatják maguknál a saját vércukorszint-mérőjüket, kérelmi lapon jelezhetik a rendszeres mérésre irányuló igényüket. Ha az orvos javaslata alapján indokolt, napi rendszerességgel is felkísérik az egészségügyi körletre mérés céljával. A

megfigyelők által meghallgatott cukorbeteg fogvatartott arról számolt be, hogy kellő rendszerességgel adják be az inzulint, azonban megemlítette, hogy fontos lenne, hogy legyen elérhető hűtő a számára, ahol frissen tudja tartani a speciális étkezéséhez szükséges ételeket.

V. Munkavégzés

A látogatás időpontjában 35 fogvatartott volt munkáltatásban: 23 előzetes fogvatartásban lévő és 12 ítéletét töltő fogvatartott. Az előzetes letartóztatásban lévő fogvatartottakat kérelmük és az intézet döntése alapján vonják be a munkáltatásba. A szabálysértési elzárást töltők munkáltatását – a hozzáférhető munkahelyek korlátozott számából, valamint a munkáltatás előkészítésére fordítandó időből és a várható fogvatartási időből adódóan – nem tudják biztosítani.

Az intézet tájékoztatása szerint a fogvatartottak munkadíja – a vonatkozó jogszabályokkal összhangban – 2017-ben az alábbiak szerint alakul:

Segédmunkás	37.000 forint
Betanított munkás	37.500 forint
Szakmunkás	38.000 forint

Az intézet előzetes ház jellegéből adódóan **nincs lehetőség külső helyszínen történő munkavégzésre**. Az intézet 22 fogvatartottat foglalkoztat karbantartási és egyéb intézet-fenntartási feladatokra, 13 fogvatartottat pedig külső gazdálkodó szervezettel kötött szerződés alapján foglalkoztatnak. 2016-ban a munkáltatásban résztvevő fogvatartottak átlagos száma 39 fő volt, akik közül 24 fogvatartottat alkalmaztak intézet-fenntartási feladatok elvégzésére.

Az intézeten belül található **munkáltatási helyszínek**: a konyha (ld. étkezés), a saját célt szolgáló és a külső megrendeléseket (pl. katasztrófavédelem, helyi közintézmények) is kielégítő, 2007-ben felújított, gőzrendszerű mosoda, a karbantartó műhely, a Kaposvári Villamossági Gyárral kötött szerződés szerinti olvadó betétek, a Fusetech Kft-vel kötött szerződés alapján elektronikai alkatrészecskék összeszerelésének és a Yamuna Kft-vel kötött szerződés alapján zajló szappancsomagolásnak helyt adó műhely.

VI. Fenyítések, jutalmazás, panasz

A 2016-ban kezdeményezett 256 fegyelmi eljárás során **20 esetben szabtak ki magánelzárás fenyítést** (1 esetben fiatalkorú fogvatartottal szemben), fegyelmi elkülönítésre nem került sor. A fogvatartottak által elkövetett szabálysértések körében a telefon, mint tiltott tárgy birtoklása rendszeresen előforduló eset. A látogatás időpontjáig 2017-ben 6 telefont találtak a fogvatartottaknál, és 7 intézetbe való bejuttatását akadályozták meg.

A fegyelmi zárka

A leghosszabb, **4 ügyben kiszabott magánelzárás időtartama a törvényi maximum fele, 10 nap volt.** A magánelzárás végrehajtását megelőzően minden esetben megtörténik az orvosi vizsgálat az intézet tájékoztatása szerint. A magánelzárásban és fegyelmi elkülönítésben lévő fogvatartottak is szabadlevegőn tölthetnek napi 1 órát a jogszabályi rendelkezésekkel összhangban. A magánelzárásban lévő fogvatartott 1 könyvet tarthat magánál. **Az OPCAT jelentés által kifogásolt állapotban lévő, fegyelmi elkülönítést szolgáló zárka tisztasági meszelése folyamatban volt a látogatás idején.**

Két év viszonylatában emelkedést mutat az **ideiglenes intézetelhagyás** (kimaradás, eltávozás) engedélyezése: 2015-ben 8 alkalommal engedélyezték, 2016-ban 12 alkalommal. A látogatást megelőző évben 16 alkalommal fogadhatták látogatóikat az intézeten kívül a fogvatartottak. A megfigyelők által meghallgatott néhány fogvatartott megfogalmazta arról szóló panaszát, hogy nagyon nehéz jutalmat szerezni, lehet makulátlan tisztaságú a zárka és kifogástalan a viselkedésük.

Az intézet épületének minden körletén található a fogvatartotti beadványoknak, leveleknek rendszeresített, zárható láda külön-külön az intézetparancsnoknak, a reintegrációs tisztnak és a lelkesnek címzett panaszok, küldemények számára. Az intézet tájékoztatása szerint **a zárt parancsnoki panaszládában 2016-ban 9 esetben helyeztek el panaszt a fogvatartottak, 37 esetben pedig kártérítési eljárást kezdeményeztek, főként az intézetbe érkezésüket megelőző fogvatartás körülményei miatt.** Ezen kívül a fogvatartottak az intézet által biztosított mobiltelefonok lassú javítását és a szolgáltató által meghatározott javítást **kifogásolták.** Ezt megerősítette a tény, hogy a megfigyelőknek is több fogvatartott panaszkodott a lassú javításról.

A Befogadási és Fogvatartási Bizottság a befogadást, illetve más intézetből való visszaszállítást követően visszajelzést kér a fogvatartottaktól az első hét tapasztalatairól, továbbá a megőrzés idején tapasztaltakról.

Az intézet tájékoztatása szerint a **reintegrációs tisztek** napi rendszerességgel reintegrációs tiszti szemle keretében találkoznak személyesen a fogvatartottakkal. Ezen kívül a délutáni órákban a fogvatartottak részére érkező levélküldemények kézbesítése során is biztosított a lehetőség a személyes kommunikációra. A fogvatartottak egyénileg szóban, vagy írásban is jelezhetik kérdéseiket, problémáikat a reintegrációs tiszteknek. Az intézet vezetésének beszámolója szerint az utóbbi években a fogvatartottak egyre nagyobb bizalommal jelzik – elsősorban az egészségügyi és reintegrációs szakterületnek – amennyiben társaik részéről atrocitás (verbális/fizikai) éri őket.

A fogvatartottak problémájukkal **személyes meghallgatást kérhetnek** a reintegrációs tisztektől, pszichológustól, a szervezeti egységek vezetőitől, valamint a parancsnoktól. A megfigyelők által meghallgatott fogvatartottak elmondása szerint az intézet parancsnoka rendszeresen, heti 2-3 alkalommal sétál körbe a körleteken, és reagál a parancsnoki ládába helyezett panaszokra, kérelmekre is.

A Somogy Megyei Büntetés-végrehajtási Intézet **törvényességi felügyeletét ellátó ügyész** (Somogy Megyei Főügyészség Közjogi Szakág) részére írt leveleket (panaszt) zártan és díjmentesen továbbítja az intézet. A bv. ügyész rendszeresen, havi 2 alkalommal általános ellenőrző tevékenység keretében, ellenőrzi a zárakban elhelyezett fogvatartottak helyzetét, hozzá közvetlenül is fordulhatnak a fogvatartottak. Az ügyésszel történt beszélgetésen a személyzet nem vesz részt, kivéve, ha azt az ügyész kéri a magas biztonsági kockázati csoport tagjai esetében

A Somogy Megyei Kormányhivatal Kaposvári Járási Hivatal Járási **Népegészségügyi Osztálya** minden évben végez ellenőrzést az intézetben, 2016.05.20-án a nemdohányzók védelméről szóló törvény betartásának tárgyában ellenőrzést hajtott végre. Szabálytalanságot nem állapított meg. Az intézet tájékoztatása szerint (német, holland, egyiptomi) **külképviseltek** 4 esetben látogatták meg az intézetet, negatív visszajelzést nem kapott az intézet.

VII. Kapcsolat a külvilággal, védővel

A **beszélőre, a csomagfogadásra és a telefonálásra** a jogszabályi rendelkezésekben meghatározottak szerinti gyakorisággal és időtartamban van lehetőség. Az intézet ügyfélszolgálatot biztosít munkanapokon csütörtök 13-16 óráig, pénteken 12:30-13:30 óráig az intézetben. Általános esetben havonta két db. csomagot fogadhatnak a fogvatartottak. Indokolt kérelem alapján, soron kívüli csomag (pl. ruházat) beküldését engedélyezi az intézet. A **telefonálási** időszak naponta 8-21 óráig tart. Bár nem intézeti kompetencia, de fontosnak tartjuk megjegyezni, hogy a más intézetekben meghallgatott és a Magyar Helsinki Bizottság Emberi Jogi Tanácsadó Programjához forduló fogvatartottakhoz hasonlóan a Somogy Megyei Büntetés-végrehajtási Intézetben fogva tartottak közül is **sokan panaszkodtak a mobiltelefonok bevezetése óta jelentősen megemelkedett tarifákra.**

Az intézetben ideiglenesen elhelyezett (megőrzéses) fogvatartottak esetében rendszeresen adott a lehetőség **látogató fogadására**. 2017-től az intézet havonta külön napokon biztosít lehetőséget azon ítéletüket töltő fogvatartottak számára, akik lakhelyüktől távolabb töltik szabadságvesztésüket, és látogató fogadását kérelmezték az intézetben. Ezzel **az újonnan bevezetett kapcsolattartási célszállítással** nem kell az érintett fogvatartottaknak egy egész hetet az intézetben tartózkodniuk a következő körszállításra várva, hanem a

látogatás napján visszakerülnek a szabadságvesztésük végrehatási helyére; valamint kisebb az elősködők, illetve tiltott tárgyak bejuttatásának veszélye. Az első kapcsolattartási célszállításra 2017. január 19-én került sor, Szombathelyről szállították az intézetbe az érintett fogvatartottakat.

Az intézet utólagos írásbeli tájékoztatása szerint a kezdeményezéshez csatlakozott a Közép-dunántúli Országos Büntetés-végrehajtási Intézet Baracska Objektuma, a Sopronkőhidai Fegyház és Börtön, valamint a Pálhalmi Országos Büntetés-végrehajtási Intézet is.

Az alacsony és közepes biztonsági kockázati besorolású fogvatartottak részére biztosítanak **asztali beszélőt**. A 6x15 m alapterületű látogató helyiség 16 fogvatartott hozzátartozóinak fogadására alkalmas. Az intézet tájékoztatása szerint átlagosan 12-16 fogvatartotthoz érkezik 35-40 látogató. Élelmiszert nem hozhatnak be a fogvatartottaknak. A kapcsolattartókkal fizikai kontaktusra az érkezéskor, illetve távozáskor üdvözlés keretében van lehetőség. A kiskorú látogatókkal való időtöltést segíti elő a látogató helyiségben kialakított játszósarok.

A **levelezés** kapcsán nem érkezett be panasz a megfigyelőkhöz a fogvatartottaktól. A leveleket és csomagokat ellenőrzik, a biofű intézetbe juttatása szempontjából is. Előfordult, hogy a papír termékeket (pl. Sport szelet csomagolópapírja, konzervek papírcsomagolása) beáztatják, ezeket a termékeket már nem lehet beküldeni az intézetbe.

A **védőjűkkel** korlátlan rendszerességgel és időtartamban, előjegyzés nélkül konzultálhatnak a fogvatartottak. Az I. épület földszintjén a korábban használt, áthallásnak teret engedő, harmonikaajtós ügyvédi beszélők felújításával kialakított, 4 megfelelően szeparált ügyvédi beszélő alkalmas arra, hogy az egyes fogvatartottak egymástól elkülönülten, bizalmas körülmények között konzultálhassanak a védőkkel.

2016-ban egy bv. pártfogó felügyelő dolgozott az intézetben, 2017. január 15-től ketten töltik be ezt a pozíciót. A látogatást megelőző évben elrendelt pártfogói felügyelet alatt álló felnőttkorúak száma 132 fő, a fiataloké 6 fő volt. Az intézetben ítéletüket töltő fogvatartottak szabadulásra való felkészítésére a bv. pártfogó felügyelő a reintegrációs tiszttel dolgoz ki egyéniesített reintegrációs programot. A terv megvalósításának eredményességét is együtt értékeli, és szükség esetén módosítják.

VIII. Művelődés, oktatás, vallás, sport

A **szabadidős tevékenységek** alapvetően elérhetőek minden fogvatartott számára, a tényleges részvételt az elkülönítési szabályok figyelembe vételével engedélyezi az intézet. Rendszeres szabadidős programokként szervez az intézet filmklubot, kreatív csoportfoglalkozást, ünnepi műsorokat, civil szereplők közreműködésével ismeretterjesztő előadásokat, angol szakkört, művészetterápiás és drogprevenciós foglalkozásokat.

Az intézet **könyvtárában** mintegy 3600 (ezek között 200 idegen nyelvű, elsősorban német, angol, orosz) könyv, a legfontosabb jogszabályok és társasjátékok érhetőek el. A megfigyelők által meghallgatott könyvtáros fogvatartott elmondása szerint 56 fogvatartott regisztrált könyvtárhasználó, rendszeresen kb. 25-en veszik igénybe. A könyvtárhasználat – a könyvtár helyiségének szűkössége okán – címlista alapján és kérelemre történik, de például a megfigyelők által megkérdezett fiatalok fogvatartott elmondta, hogy kérelemre leengedik a könyvtárba. Új könyvek időről időre érkeznek, 2014 telén a Megyei Könyvtár adományozott kb. 500 új könyvet az intézetnek, de előfordult, hogy a BVOP-hoz benyújtott pályázaton nyert az intézet új könyvekre fordítható összeget. Az intézet tájékoztatása szerint a könyvek megfelelő, katalogizált kezelése és tárolása gondot okoz.

Rendszeres **oktatás nem zajlik az intézetben** annak jellegénél (megyei előzetes büntetés-végrehajtási intézet) fogva. Tanköteles fiatalok nem tartózkodnak az intézetben.

Az intézet egy részmunkaidős római katolikus felekezeti **börtönlelkészt** foglalkoztat heti 10 órában, mely a hétfői, szerdai és szombati napokon oszlik el. Egyénileg vagy csoportban a részére biztosított kápolnában foglalkozik a fogvatartottakkal. A lelkészhez szóban és írásban, zárt lelkési gyűjtőládába vagy a reintegrációs tisztek gyűjtőládájába helyezett kéresekkel fordulhatnak a fogvatartottak. 2016. december 22-én szentelték fel az új kápolnahelyiséget. Az egyik fogvatartott jóvátétel keretében megfestette a 14 stációt, melyek a kápolna falára kerültek elhelyezésre. A nagyobb létszámmal szervezett egyházi, vallási programokat a körletfolyosón tartják meg. Az intézet kész arra, hogy más felekezethez tartozó fogvatartott jelzése alapján elősegítse a kapcsolatfelvételt egyháza képviselőjével, de ilyen kérés, az intézet tájékoztatása szerint, ritkán érkezik.

Az OPCAT jelentés megállapította, hogy a lelkiismereti és vallásszabadság szempontjából aggályos volt a korábbi gyakorlat, miszerint a kápolna helyiségében végezték a fogvatartottak meztelenre vetkőztetésével járó motozást. A jelen utókövetést szolgáló látogatás során **az intézet vezetése azzal indokolta a korábbi gyakorlatot, hogy a kápolnán kívül nem volt más helyiség az épületben, amely ne lett volna bekamerázva, ezért végezték a motozásokat a kápolnában. Ugyanakkor mára megszűnt ez a gyakorlat,** a felújítások során az intézet I. épületében galériát építettek, ahová egy új, oktatási célokat szolgáló közösségi terem és az új kápolna került. **A motozásokat a könyvtár funkcióját betöltő helyiségből nyíló, különálló helyiségben végzik.**

Az összes zárkában van **televízió**, 43 intézeti tulajdonban lévő és 1 fogvatartotti tulajdonban.

A **sétaudvaron** a fogvatartottak szabadon használhatják az oda telepített szabadterei testedző eszközöket, kondicionáló terem nincs az intézetben. A szabad levegőn tartózkodás kötetlenül zajlik. A sétaudvar középső részén sportpályán heti programterv szerint mozoghatnak a fogvatartottak. A téli időszakban erre a körletfolyosón (pingpongozás) van lehetőség. Bár volt fogvatartott, aki arról számolt be a megfigyelőknek, hogy hiába kérelmezték a pingpong-asztal használatát, az engedélyezéskor tájékoztatták őket arról, hogy saját labdával tudnak csak játszani, a kosárlabdapályát pedig elmondásuk szerint csak a dolgozó fogvatartottak használhatják. A dolgozói nyitott körleten elhelyezett fogvatartottak részére zárkán belül folytatható egyéni erősítéshez is biztosít sporteszközöket az intézet. A reintegrációs tisztek eseti jelleggel sportvetélkedőket szerveznek. Több fogvatartott is szóvá tette, hogy csak délelőtt mehetnek ki szabad levegőre, holott sokszor akkor még hűvös van, délután süt ki nap. Az intézet vezetése azzal magyarázta a gyakorlatot, hogy a délutáni időszakban a dolgozó fogvatartottak számára kell biztosítaniuk a szabad levegőn tartózkodást.

Az intézet utólagos, írásbeli tájékoztatása szerint a heti sport- és kulturális program alapján, a reintegrációs tiszttel – figyelemmel a jelentkezők számára és összetételére – a rotációs elv alapján, az elkülönítési szabályok figyelembe vételével a szabadlevegőn tartózkodáson kívül rendszeresen sportfoglalkozásokat biztosít.

IX. Egyéni panaszok

A megfigyelők által külön meghallgatott fogvatartottak panaszai többségükben nem a fogvatartási körülményekkel voltak kapcsolatosak, illetve az intézet vezetése felé történt visszajelzés keretében elintéződtek, egyéb, fogvatartási körülményekkel kapcsolatos észrevételeik pedig a fent már jelzett általános körülményekre és problémákra vonatkozó megjegyzések között szerepelnek, különálló ismertetést nem tesznek szükségessé.

X. Javaslatok az intézet számára

1. A zuhanyzás céljából rendelkezésre álló időt emelni érdemes, amíg a melegvíz-ellátás technikai okokból a 3 perc alatt nem biztosítható végig.
2. Az egyes földszinti zárkákban a bogarak jelenlétét indokolt felszámolni.
3. A személyzet figyelmét indokolt rendszeresen felhívni a fogvatartottakkal való szakszerű kommunikáció szabályaira azzal a tájékoztatással együtt, hogy a megfelelő kommunikáció a személyzet érdeke is.
4. Az étkezés kapcsán indokolt megfontolni a kenyéradag növelését, egyben a reggeli változatosabbá tételét, mert azt sokszor nem fogyasztják el a fogvatartottak.

Az intézetnek a jelen fejezetben található javaslatokra adott válaszait fent, az érintett részeknél tüntettük fel. A BVOP a javaslatainkkal kapcsolatban közölte, hogy a fürdetést és a kártevőirtást az országos vezetés megfelelőnek tartja, egyben felhívta a figyelmet, hogy a 35/2016. (IV.28.) OP szakutasítás 1. melléklet 6. pontja alapján abban az esetben, ha egy intézetben huzamosabb időn keresztül jelentős kenyérhulladék halmozódik fel, akkor a napi kenyéradagok parancsnoki hatáskörben csökkenthetők, és a kieső normaösszeg más étellel lehet pótolni.

Végül a BVOP országos parancsnoka jelezte, hogy a jelentés alapján felhívta az intézetparancsnok figyelmét a megfelelő kommunikációs készség kialakítására, az ezzel kapcsolatos helyi továbbképzés szükségességére.